

ZAPISNIK RADNOG SASTANKA PROJEKTA “DISKOGRAFSKA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ OD 1927. DO KRAJA 1950-IH”

Institut za etnologiju i folkloristiku, 25. siječnja 2024., 11:00–13:15

Prisutni Nada Bezić, Naila Ceribašić, Joško Čaleta, Dora Dunatov, Irena Miholić, Željka Radovinović, Jelka Vukobratović; Tanja Halužan je na rođiljnom dopustu

Dnevni red:

1. Rasprava o učinku provedenog istraživanja na kulturu, društvo i ekonomiju
2. Aktivnosti na projektu

1. Rasprava o učinku provedenog istraživanja na kulturu, društvo i ekonomiju

Uz arhive, knjižnice i muzeje u Hrvatskoj, Srbiji i Sloveniji u kojima su pohranjene zbirke gramofonskih ploča i arhivska dokumentacija vezana uz Edison, Bell, Penkala, Elektroton i Jugoton, ovo se istraživanje izrazito oslonilo na zbirke i uvide privatnih kolekcionara gramofonskih ploča i drugih entuzijasta očuvanja diskografske baštine. Što se tiče živućih kolekcionara, naročito se isticao Saša Spasojević, koji nam je svoju zbirku, prodajne kataloge i novonabavljene ploče proteklih godina nesebično davao na uvid. Što se pak tiče snimki, uz zbirku pohranjenu u HDA i IEF, daleko najvažniji su nam bili Youtube kanali Ivana Mirnika i MrSuanPana. Sretna je okolnost da su Mirnikova i MrSuanPanova zbirka na Youtubeu komplementarne: Mirnik je digitalizirao više stotina EBP-ovih ploča, a MrSuanPan se specijalizirao za Jugoton (više od 400 snimki u ovome času) i Elektroton (100-njak snimki u ovome času). Što se tiče diskografskih metapodataka, najvažniji je izvor baza Discogs s detaljnim i veoma pouzdanim podacima o sastavnicama fizičkih nosača zvuka, premreženim informacijama iz različitih kategorija i izvrsnom tražilicom. Isključujući našu bazu podataka, to je daleko najopsežnija diskografska baza podataka za izdanja EBP-a, Elektrotona i Jugotona. A riječ je tzv. *community-based*, odnosno *crowdsourcing* platformi, tj. sadržaj Discogsa su svojim radom stvorili također entuzijasti rane diskografije. Istome krugu entuzijasta na čelu s Veljkom Lipovšćakom, bivšim zaposlenikom Jugotona i Croatia Records te najistaknutijim istraživačem rane hrvatske diskografije, pripada i najveća zasluga za niz albuma s odabranim snimkama koje je potkraj 1980-ih Jugoton započeo objavljivati u seriji “Glazbeni spomenar”, a nastavio Croatia Records. Lipovšćak je već godinama i najagilniji zagovornik osnutka Hrvatskog zvučnog arhiva, što zapravo podrazumijeva nastojanje k institucionalizaciji rane hrvatske diskografije kao baštine. No usprkos svim tim naporima, zanimanje za ranu diskografiju i aktivan rad na njezinom promicanju su se zadržali unutar prilično malog kruga entuzijasta (muškaraca većinom starije i srednje dobi), koji se poznaju i surađuju izravnim fizičkim kontaktima te onih koji komuniciraju samo mrežno (npr. MrSuanPan je pseudonim), dok je u široj javnosti veoma slaba osviještenost i znanje o ranoj diskografiji, pa i interes za nju. Projektne slušaonice starih ploča i radijski priloci nisu u tom smislu mogli donijeti kvalitativnu promjenu, pa makar smo se nastojali obraćati različitim publikama, oblikovati širi spektar zanimljivih tema (povrh promicanja najistaknutijih i/ili najkvalitetnijih glazbi i glazbenika iz prošlosti) i iskušavati različite načine predstavljanja tema i komunikacije s publikom. Odjek i učinak ovoga projekta sadržan je primarno u publikacijama koje su nastale i nastaju u okviru projekta. Kad je riječ o domaćoj stručnoj javnosti, naziremo da bi diskografija mogla postati uvriježenim dijelom (etno)muzikoloških studija najrazličitijeg profila, kao što i prikazi

kazališnih i koncertnih izvedbi, sudjelovanja na festivalima i notna izdanja čine standardne, uvriježene elemente opisa ovog ili onog umjetnika. Što se pak tiče šire javnosti, očekujemo da će zajednička knjiga u nastanku polučiti više interesa nego li članci objavljeni u znanstvenim časopisima. No za izrazitiji kvalitativni porast svijesti u javnosti o važnosti, vrijednosti i zanimljivosti rane diskografije bilo bi potrebno ulančati aktivnosti odozdo prema gore i odozgor prema dolje, stvoriti partnerski odnos između zajednica entuzijasta i institucija, uz uvažavanje stajališta i težnji entuzijasta, odnosno institucionalno djelovati u vidu podupiranja, osnaživanja i širenja procesa odozdo prema gore. Takav pristup promovira i program nematerijalne kulturne baštine pod okriljem UNESCO-a. Kao primjer specifične aktivnosti (tzv. “dobre prakse”) unutar takva modela u raspravi smo se osvrnuli na program “Archive Challenges” American Folklife Centera pri Library of Congress, o kojem su njegovi (institucionalni) nositelji izvijestili na nekolici konferencija na kojima su sudjelovali i suradnici na projektu, a nedavno su oblikovali i javno dostupan vodič (<https://guides.loc.gov/folklife-archive-challenge-kit>).

2. Aktivnosti na projektu

Ceribašić, Dunatov i Vukobratović su izvijestile o radu na knjizi. Uz nekoliko iznimki, pristigli su svi tekstovi. Pojedine je trebalo znatnije preurediti, što je dijelom i dovršeno, a dijelom u tijeku. Tekstovi napisani na srpskom neće se prevoditi nego objaviti na izvornom jeziku, a dva teksta izvorno napisana na engleskom prevesti na hrvatski. Potrebno je još dovršiti i uvodne tekstove u svako od poglavlja. Što se tiče poglavlja o snimkama klasične glazbe, ipak na kraju nismo uspjele proširiti broj studija slučaja, kako smo nastojale, a i u poglavlju o diskografskoj baštini još čekamo da pristigne jedna od planiranih studija slučaja. U cjelini je sadržaj knjige iznimno narastao – uz jedanaest tekstova vanjskih suradnika, same urednice su napisale više autorskih i koautorskih tekstova nego je bilo planirano radnim planom (Ceribašić 11 umjesto 5, Vukobratović 8 umjesto 3, Dunatov 5 umjesto 1), također i Radovinović (5 umjesto 2), što se dijelom odnosi na preuzimanje pisanja tekstova od drugih suradnika na projektu, a dijelom na dodatne studije slučaja. Kako bi se ojačala dostupnost knjige i u drugim zemljama bivše Jugoslavije, a i pokrili troškovi tiskanja tako opsežnog izdanja, pomišljamo ponuditi suizdavaštvo nekom uglednom nakladniku izvan Hrvatske, npr. slovenskom.

Osim rada na knjizi, bilo je riječi i o individualnim člancima koji još nisu dovršeni zbog paralelnog rada na knjizi, drugih obveza izvan ovoga projekta, bolesti i njezinih posljedica ili pak roditeljnog dopusta (Ceribašić, Čaleta, Halužan, Miholić, Vukobratović). Umjesto članka o kolekcionarima ploča, Ceribašić u suradnji s dvojicom kolekcionara i istraživača entuzijasta (Saša Spasojević i David Pokrajac) radi na zasebnoj publikaciji koja će obuhvatiti usustavljenu Elektrotonovu diskografiju uz uvodnu studiju, uključujući i pitanje suradnje akademskih istraživača i istraživača entuzijasta. Zajedno će o tome izlagati i na konferenciji ARSC u svibnju. Čaleta je pak planirani članak o ponarođivanju autorskih pjesama zapravo već i proveo u djelo u okviru netom objavljenog izdanja u koautorstvu s Ivanom Buljanom *Oj, djevojko Maro: Izbor tradicijskih napjeva sa Smotre muških pjevačkih skupina Hrvatske u Ivanić-gradu*, gdje znatan dio analiza počiva upravo na tom pitanju. No to izdanje nije u formalnom smislu dijelom projekta “Diskograf”.

Zapisnik sastavile Dora Dunatov i Naila Ceribašić.

U Zagrebu, 29. siječnja 2024.